

Stortingets helse- og omsorgskomiteé

Oslo, 27. oktober 2008

FORSLAG TIL STATSBUDDSJETT FOR 2009 KAPITEL 726 – HABILITERING OG REHABILITERING

Vår ref.: rådgiver/sykepleier Helle Stordrange Grøttum, 23 35 35 23 / 996 24 139 / helleg@naaf.no

Pasientopplæring – en integrert del av den medisinske behandlingen.

Norge fikk i mai 2008 "Nasjonal strategi for forebygging og behandling av astma- og allergisykdommer (2008 – 2012)" med hovedformål å stanse økningen av astma og allergi samt å sikre at alle med disse sykdommene kan leve best mulig. Med dette som utgangspunkt er en av strategiens tre hovedmålsettinger å "sikre korrekt diagnostisering, behandling, oppfølging, opplæring og rehabilitering". Norges Astma- og Allergiforbund forventer at strategiens mål følges opp med tiltak og handling.

Det er prisverdig at regjeringen Stoltenberg ønsker å styrke samhandlingen mellom nivåene i helsetjenesten for å utvikle et mer helhetlig helsetjenestetilbud til befolkningen. Regjeringens mål for et helhetlig helsetjenestetilbud er bl.a. bedre mestring av kronisk sykdom for den enkelte bruker ved vektlegging av habilitering og rehabilitering i spesialisthelsetjenesten.

For Norges Astma- og Allergiforbund er opplæring av pasienter og deres pårørende en viktig og nødvendig del av habiliteringen.

Hva er god pasientopplæring

Pasientopplæring må organiseres slik at den bygger på dokumentert kunnskap. Undervisningsverktøyet må være utviklet og tilrettelagt etter nasjonale standarder. Tilbudet må være det samme til alle pasienter uavhengig av helseregion og uavhengig av den enkelte brukers økonomi.

Pasientopplæring lønner seg

Den største gevinsten av god pasientopplæring er brukernes opplevelse av å leve et bedre liv. Norges Astma- og Allergiforbunds rådgivningstjeneste som daglig mottar 20 – 30 henvendelser fra brukere, pårørende, helsearbeidere m. fl. erfarer at svært mange savner opplæring om medisiner, kostråd ved dietter knyttet til matoverfølsomhet, praktisk tilrettelegging hjemme og på skole/jobb osv. Ofte er det enkle råd som kan gjøre hverdagen lettere for personer med astma, eksem og allergi. Kunnskap om egen sykdom gir økt grad av mestring og derved bedre livskvalitet.

En 12 måneders oppfølgingsstudie viste at opplæring av pasienter med astma førte til ca. 70 % reduksjon i antall primærlegekonsultasjoner og ca. 70 % reduksjon i antall sykmeldingsdager. Beregningene gjort i studien fra 2004 viste at for hver astmatiker som ble symptomfri etter opplæring, sparte man samtidig kr. 12 200. (*Gallefoss, Frode, "The effects of patient education in asthma and COPD - a randomized, controlled trial" 2004*), se <http://ajrcm.atsjournals.org/cgi/content/full/159/3/812>

Finland gjennomførte i perioden 1994 – 2004 et nasjonalt astmaprogram der bl.a. pasientopplæring var en viktig del av satsingen. Resultatene var imponerende; eksempelvis ble antall sykehusdøgn redusert med 54 %, sykefraværet redusert med ca. 80 % og kostnader pr. pasient pr. år gikk ned med 36 %. Totalt i 2003 medførte dette en innsparing på ca. 5 millioner euro se

<http://www.pubmedcentral.nih.gov/picrender.fcgi?artid=1745939&blobtype=pdf>

Å forsømme pasientopplæring er en dyr løsning! Å satse på pasientopplæring er god samfunnsøkonomi!

Opplæring er myndighetenes ansvar

Pasientopplæring er myndighetenes ansvar. For å utløse takst for pasientopplæring (A99: kr. 628 + egenandel) kreves tilrettelegging av kurs som går over 7 undervisningstimer, det skal være tverrfaglig og utføres i regi av sykehus, se http://www.helsedialog.no/Laring_og_mestring_LMS/Takster_og_A99/.

Det gis ikke takst for opplæring i poliklinikker eller legepraksis. Av den grunn har pasientopplæring lav prioritet i denne del av helsevesenet som tross alt er den tjenesten flest pasienter med astma og allergi forholder seg til.

Opplæring av pasienter og pårørende må utføres av helsearbeidere med oppdatert kunnskap og kompetanse og bygge på vitenskapelig dokumenterte studier. Dette kan gjerne foregå i regi av lærings- og mestringssentre. Disse må i så fall være i nærheten av pasientens bosted og ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse.

Enhetlig tilbud uavhengig av helseregion

Norges Astma- og Allergiforbund er i likhet med Regjeringen og Stortinget opptatt av å utjevne sosial ulikhet i helse. Tilbud og kvalitet på pasientopplæring må være den samme for alle uavhengig av blant annet bosted, helseregion, utdanning og personlig økonomi.

I tidligere budsjetttrunder har Norges Astma- og Allergiforbund bedt om statlige midler til prosjektet Nasjonal Plan for Astmaskoler (NPAS) uten å lykkes. NPAS er et opplæringsverktøy for astmatikere, deres pårørende og helsepersonell utarbeidet av landets fremste fagfolk innenfor dette området. NPAS har vært i bruk ved mange sykehus og lærings- og mestringssentre. På grunn av manglende offentlig økonomisk støtte er stiftelsen NPAS nedlagt. Norges Astma- og Allergiforbund har overtatt materialet som sårt trenger revisjon og videreutvikling.

Fra kartlegging til handling.

Vi har nødvendig kunnskap knyttet til opplæringens betydning for habilitering av pasienter med astma og allergi. Nytteverdien er dokumentert. Vi har opplæringsverktøyet, men det må oppdateres. Vi trenger ingen flere utredninger, men vi trenger penger! Hvis Stortinget virkelig ønsker å styrke habilitering og rehabilitering, må det bevilges tilstrekkelige midler til dette feltet. Festtalenes tid er forbi!

Vennlig hilsen
for Norges Astma- og Allergiforbund

Geir Endregard / s /
generalsekretær

Anne Elisabeth Eriksrud
Anne Elisabeth Eriksrud
seksjonsleder